

Lietuvių bendruomenė Izraelio valstybėje „Nerija“: „Svarbiausias bendruomenės variklis – draugystė“

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Nedaug pasaulyje yra valstybių, kurios, turėdamos nedidelę teritoriją, gali pasigirti turtinga istorija, gamtos grožybėmis. Tarsi iš aukso luitų nulipdyta Jeruzalė, geltonosios dykumos, pakelėse augantys kiparisai, čia pat ir Negyvoji jūra, o kur dar malonus klimatas bei puikus rytietiškas maistas. Ta unikali religinė ir tautinė įvairovė, išskirtinės, tik tenai gyvuojančios kultūros. Izraelis, dar kitaip vadinamas Šventąja žeme, traukė žmones nuo seno. Čia galima porą žodžių tarti ir apie Lietuvos žydus (litvakus), kurie minimi ir didžio Lietuvos keliautojo, žurnalisto Mato Šalčiaus kelionių užrašuose: *Jeruzalis, Tel-Avivas, Haifa, Jaffa ir visa eilė mažesnių vietų, kaip pavyzdžiui, vien iš Lietuvos žydų susidedanti Benjaminos kolonija, ir geroka dalimi Lietuvos žydų apgyvendintos Nachlat Ichak, Rišon-la-Cijon, Magdiel, Herzlia, Afulė ir kitos yra vietos, kuriose lietuviškai galima susikalbėti taip pat kaip Čikago, San Paulo, Buenos Aires ir Rygos gatvėse.* [1] Taigi, galima sakyti, jog lietuvių pasaulio horizontai ir kalbos skambesys čia susitinka. Sunku būtų surasti skausmingesnę, tačiau kartu ir labai artimą ryšį, kuris sieja Izraelį ir Lietuvą. Aišku, istorijos pamokos kartais būna sunkios, kupinos klaidų, tačiau išmoktos. Šiandien Lietuvą atranda Izraelio verslininkai, investuotojai, o ir Lietuvos įmonėms atsiveria keliai į Izraelį. Taip pat Lietuvą atranda ir turistai ar jaučiantys ryšį su savo ar senelių, prosenelių žeme litvakai. Įvairių lietuviškų relikto galima rasti šventose krikščionių vietose. Nemažai Izraelio gatvių pavadintos Lietuvoje gimusių žydų garbei. Panevėžyje iki

Antrojo pasaulinio karo veikusi ješiva (religinė mokykla) dabar pavadinta šio miesto vardu ir veikia Bne Brake.

Povelykinis susitikimas Apolonija Parke 2018 m.

O kas gi tie lietuviai, kuriantys savo gyvenimą Izraelyje? Lietuvių bendruomenė Izraelio valstybėje „Nerija“ įkurta 2015 m. spalio 9 d. visuotinio susirinkimo metu. Tų pačių metų lapkričio ir gruodžio mėnesiais surengti du pirmieji kultūriniai koncertai, įkurtas šokių kolektyvas „Vija“, net du kartus paminėtos Kalėdos: surengiant šventinį džiaz koncertą suaugusiesiems ir kalėdines dirbtuves šeimoms. Bendruomenės nuostatuose rašoma, jog bendruomenė siekia išlaikyti ir puoselėti Izraelyje gyvenančių lietuvių ir jų vaikų lietuviybę, skleisti informaciją, kad žmonės Izraelyje kuo daugiau sužinotų apie Lietuvą, o Lietuvoje apie Izraelį, organizuoti įvairią kultūrinę, socialinę, laisvalaikio veiklą, susijusią su Lietuva ir Izraeliu, bendradarbiauti su organizacijomis, bendruomenėmis ir institucijomis Izraelyje ir Lietuvoje, skatinti socialinę paramą Izraelyje gyvenantiems tautiečiams. Bendruomenės pirmininkais 2015–2016 m. buvo Rima Blumenzon, 2016–2017 m. – Tadas Murinas, o nuo 2017 m. iki šių dienų lietuviams atstovauja Ieva Vėbraitė-Adereth.

Nėra tikslios informacijos, kiek Izraelyje gyvena lietuvių, tačiau, pasak lietuvių bendruomenės atstovų, jų tikrai nėra daug, o ir atvykimo į šalį priežastys jau gerokai pakitę. Kadaise čia gausiai vyko repatriantų šeimos, Lietuvos žydai ir

vadinamieji meilės emigrantai. Širdies reikalų vedamų lietuvičių srautas nenutrūko, tačiau to kelio pradžia kiek transformavosi. Pastarojo laiko emigrantai iš Lietuvos Izraelį dažniausiai renkasi dėl plačių aukštojo mokslo galimybių, bet neretai užsimezgę romantiški santykiai poras verčia rinktis kurią nors šalį bendram gyvenimui.

Joninės 2020 m.

Izraelio lietuviai pasklidę po visą šalį. Yra lietuvių, įsikūrusių valstybės šiaurėje, kiti gyvena pietuose, o treči – šalies viduryje. Tad į susitikimus suplūsta iš įvairių Izraelio kampelių. Lietuviai čia pirmiausia švenčia lietuviškas šventes:

Nepriklausomybės dieną, Karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną, Kalėdas. Turbūt kaip ir visur kitur pasaulyje, juos suburia ir skanus lietuviškas maistas. Tad kartas nuo karto stengiamasi surengti bendrą iškylą. Socialiniuose tinkluose galima pamatyti įvairių įrašų apie tai, kaip vienas ar kitas gamina tradicinius patiekalus, kur perka lietuviškų produktų, tokių kaip varškė, grietinė, juoda duona. Galima sakyti, jog lietuvius čia vienija tie patys dalykai kaip ir tautiečius Lietuvoje – kalbėjimas ta pačia kalba, tradicinių patiekalų ruošimas, šventimas tų pačių švenčių. Didžiosioms metų šventėms lietuviai paprastai sugrižta į gimtinę, o prieš tai dar ir su Izraelio lietuvių bendruomene mielai jas atšvenčia. Geriausias būdas palaikyti tvirtą ryšį tarp tautiečių tai susitikti pabendrauti gyvai. Ir kai tik išgalima, tai ir susirenkama. Šalyje yra dešimtmečius trunkančių tautiečių draugysčių, susiformavusių tradicijų. „Tad ne tik bendruomenės renginiai telkia ir buria čia gyvenančius Lietuvos žmones. Svarbiausias variklis yra draugystė“, – tikina lietuvių bendruomenės pirmininkė Ieva Vėbraitė-Adereth.

Paklausta, kokie renginiai, iniciatyvos ar bendri projektai, skirti puoselėti lietuviškoms tradicijoms, buvo patys išsimintiniausi, lietuvių bendruomenės vadovė pirmiausia pasidžiaugė, jog kiekvieną sumanymą tautiečiai įgyvendina su visa meile ir atsidavimu: „Smagiai nuvilnijo *Lietuvių dienos Izraelyje*. Buvo gera matyti džiugų izraeliečių šurmulį, domėjimąsi Lietuva, mūsų susitelkimą ir įsitraukimą. Lietuviškas kinas po atviru dangumi tiesiog be skrydžio skraidino mus į Lietuvą. Pagaliau simbolines duris atvėrė *Knygų klubas* ir dabar dar smagiau dalinamės ne tik skaitiniais, bet ir skaitymo džiaugsmu. Tiesiog neįtikėtino pasisekimo sulaukė įvairios meninės dirbtuvės. Ekskursijos po Izraelį lietuvių kalba – mūsų privilegija, nes tokią galimybę turime dėl čia gyvenančių savo srities profesionalų (architektų, istorikų, gidų), ne tik neblėstančiai mylinčių savo gimtinę, bet ir išsaugojusių kalbą. Nepaprastai didžiudamiesi pasitikome Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio jubiliejų. Pagerbdami šią sukaktį mes kaip taikos, meilės ir amžinybės simbolį Izraelio žemėje sodinome alyvų medelius. JAV vykusiame festivalyje mūsų merginų tautinių šokių kolektyvas „Vija“ atstovavo Izraelio lietuviams ir parvežė tiek linkėjimų, kad gero užtaiso pakako dar keliems gražiems šokio meno projektams.“

Džiugu, kad sudėtingais pandemijos laikais, kuomet „gyvai“ susitikti ne visada yra paprasta, bendruomenės renginių, smagių iniciatyvų netrūko. Pastaraisiais metais surengiama daugiau mažesnių renginių, organizuojama įvairių veiklų, nes nemažai bendruomenės narių turi skirtingų interesų ir pomėgių. Per pastarąjį

pusmetį buvo surengtos kelios dirbtuvės, įdomią tarptautinę kūrybinę pilietiškumo akciją „Šį paveldą gavau iš protėvių“ 2021 m. pavasarį įgyvendino Lietuvių bendruomenė Izraelio valstybėje „Nerija“ ir Ispanijos lietuvių bendruomenė *Comunidad Lituana en España*. Akcijos tikslas – pagerbti lietuvių kultūrą, saugoti tradicijas ir pasidalinti gerą patirtimi. Projektu buvo siekiama atminti savo šaknis, sutelkti kuriančius, talentingus lietuvius Ispanijoje ir Izraelyje. Šioje iniciatyvoje dalyvavo Ispanijoje ir Izraelyje gyvenantys lietuviai, svečioje šalyje puoselėjantys senąsias lietuvių tautos tradicijas bei papročius. Viso to nematerialaus kultūros paveldo išraiška – tautodailė, dainos, šokiai, duonos ar kito šeimos patiekalo receptai, įvairūs keramikos, medžio dirbiniai, mezginiai, nėriniai ir žvakės. Projekto dalyviai įamžino savo darbus, veiklas nuotraukose ir pasakojimuose, prisimindami, kaip to išmoko, ką atrado ar paveldėjo – taip puikiai pavyko pristatyti lietuviškųjų tradicijų tąsą.

Vienas iš bendruomenės tikslų – „skleisti informaciją, didinančią Izraelio gyventojų žinias apie Lietuvą, o Lietuvoje apie Izraelį“. Sakoma, kad kiekvienas svetur gyvenantis lietuvis yra savotiškas Lietuvos ambasadorius. Lietuvos garsinimo tikslams puikiai pasitarnavo bendruomenės surengtos *Lietuvos dienos Izraelyje*, bendruomenė turi planų šį renginį plėtoti. Pirmą kartą jis buvo surengtas Izraelio širdyje, Tel Avive, 2019 m. lapkričio 1-ąją. Jo metu vyko koncertai, fotografijų paroda, juvelyrikos, ekologiškų produktų, knygų mugė, lankytojai turėjo galimybę paragauti bei įsigyti lietuviško maisto. Tomis dienomis susirinkę tautiečiai ne tik sugebėjo sukurti patriotinę nuotaiką, atstovauti Lietuvai, bet ir pasijausti svarbia jos dalimi net ir būdami svetur.

Vasario 16-osios minėjimas 2021 m.

Taip pat džiugu, jog ir jaunuoliai mielai dalyvauja bendruomenės veikloje, jiems suteikiamos įvairios platformos iniciatyvoms, viešinamos jų veiklos, sumanymai. Žinia apie lietuvių bendruomenę sklinda po šalį, todėl prie bendruomenės veiklos vis prisijungia nauji žmonės, jie tą informaciją išgirsta iš kitų ar patys susiranda ir taip ateina į susitikimus.

Kalbant apie tautinės tapatybės suvokimą, gyvenant toli nuo tėvynės yra keletas aspektų. Yra žmonių, kurie dešimtmečius gyvena Izraelyje, tačiau yra išlaikę lietuvių kalbą, puoselėja tradicijas, tautinę tapatybę, nuolat seka Lietuvos naujienas, žinias, domisi naujovėmis, ne tik bendrauja su artimaisiais, bet ir dalyvauja įvairiuose susitikimuose, konferencijose, taip pat savo vaikus moko kalbėti lietuviškai, nes nori, kad šie užaugę ne vien tik mokėtų lietuvių kalbą, kad galėtų susikalbėti su seneliais, bet ir suprastų mamos ar tėvo kilmę, pamiltą šalį, kurioje tėvai ar vienas iš tėvų augo.

Visiškai kitaip yra kalbant apie mišrias šeimas. Gyvenant mišrioje šeimoje toli nuo Lietuvos, kur kultūra, kalba, klimatas ir tradicijos yra visiškai kitokios nei gimtinėje, ypač aktualus tampa lietuviybės išsaugojimas. Čia tenka kalbėti ir apie tam tikrus iš to kylančius iššūkius, apie kuriuos užsimena ir lietuvių

bendruomenės Izraelyje pirmininkė: „Mišrioje šeimoje ir ne lietuviškoje kalbinėje aplinkoje žymiai sunkiau perduoti kalbos dovaną vaikams, bet tikrai matome nepaprastai žavinčių, pagarbą ir pasididžiavimą keliančių pavyzdžių tuos sunkumus įveikiant. Bendruomenė mūsų maža ir išsibarsčiusi geografiškai, bet nenuleidžiame rankų, ketiname atgaivinti lituanistinės mokyklėlės veiklą.“ Dar viena šiuo metu puoselėjama bendruomenės svajonė – įsteigti Lietuvių kultūros centrą. Tokia įstaiga įgyvendintų meno ir kultūros projektus: festivalius, koncertus, organizuotų įvairių švenčių minėjimus, parodas ar socialines akcijas. Lietuvių kultūros centro įsteigimas Izraelyje labai prisidėtų prie bendruomenės kultūrinių poreikių, tarpkultūrinio dialogo skatinimo, tarpinstitucinio ir tarptautinio bendradarbiavimo, o taip pat – prie Lietuvos įvaizdžio formavimo bei jos pristatymo Izraelyje ir panašiai. Tikėkimės, kad ateityje taip ir bus. Taigi, Lietuvių bendruomenė Izraelyje išties išsiskiria savo veiklumu, iniciatyvumu ir dideliu noru palaikyti ryšius tarpusavyje, kartu reprezentuojant savo kilmę.

[1] Šalčius, Matas. Azijos ir Okeanijos lietuviai. In: *Pasaulio lietuviai*, p. 142-143.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

